

INDUSTRIEEL ERFGOED IN VLAANDEREN

**e-nieuwsbrief van de
Vlaamse Vereniging voor Industriële Archeologie
VZW
juni 2022**

[VVIA staat sedert 1978 in de bres](#) om het industrieel en technisch erfgoed in Vlaanderen te verdedigen en de belangstelling voor dit erfgoed aan te zwengelen.

Hierbij opnieuw een flinke brok informatie en ook een paar oproepen.

Klik in de verschillende bijdragen op de links voor meer en achtergrond-informatie

De zomer is op komst

Wat kunnen jullie nog verwachten ?

Nummer twee van het Vlaams-Nederlandse tijdschrift *'Erfgoed van Industrie en Techniek'* is in voorbereiding en wordt boeiende vakantielectuur over **fabrieksschoorstenen**. Omdat we zoveel artikels en reacties binnenkregen wordt het schoorsteen thema over twee nummers verdeeld. Nummer 2022/2 bundelt bijdragen uit Vlaanderen en Nederland en wordt in het begin van de zomer verwacht, nummer 2022/3 bundelt die uit andere Europese landen en verschijnt na de zomer.

En in juni zijn er ook [twee plaatsbezoeken](#) gepland.

- op **18 juni** aan het *Jenevermuseum in Hasselt*, exclusief geleid door de recent gepensioneerde meesterstoker van het museum, en met een borrel ter afsluiting
- een week later, op **25 juni** zijn we te gast in *Verviers* waar we een indrukwekkende verzameling industrieel erfgoed bezoeken, waar onder zeven stoommachines

[Meer informatie op onze website](#)

Tijdig inschrijven !!!

In de zomermaanden rusten we wel en niet. We [werken verder aan ons jaarthema, industrieel toerisme](#), en zoeken leden en belangstellenden om daaraan mee te werken. Wat heeft of kan jouw regio of gemeente aanbieden ? Hoe kunnen we ons industrieel erfgoed in eigen land en daarbuiten op de toeristische kaart zetten ? Meld je aan om de koppen samen te steken.

We herinneren er ook nog even aan dat Vlamingen gratis kunnen inschrijven voor de [Europese online cursus industrieel toerisme](#), en dat jongeren tussen 18 en 30 ook kunnen geselecteerd worden voor een door de Europese Commissie gesubsidieerde stageweek in september in Italië. Hierover ook meer info op onze website.

Volgend jaar bestaat VVIA 45 jaar. Opmerkelijk dat we het zo lang uithielden ;-)
Maar het is een moment om het aantal mensen waarop VVIA steunt uit te breiden en ook een beetje te denken aan een aflossing van de wacht.

Uitbreiding en vernieuwing om de rol en inzet van onze vereniging te versterken.
Om de toekomst voor te bereiden op een ogenblik dat industrieel erfgoed meer en meer onder druk staat.

Indien je als lid denkt dat je iets kunt inbrengen in de werking van VVIA geef dan een seintje. Je moet geen specialist zijn. Je *engagement* voor ons industrieel erfgoed in Vlaanderen volstaat.

[Bezoek regelmatig onze website](#)

[Steun VVIA](#)
[wordt lid](#)

ANTWERPEN

Kleiputten Terhagen

De Vlaamse regering verleende op 18 mei vergunning voor sanering en landschapsherinrichting van het voormalige [kleiontginningsgebied in Terhagen en Boom](#).

Daardoor kan het grootschalige project vanaf 2023 worden verwezenlijkt. Al voor 1895 werd in het gebied klei gedolven, na 1960 ook door diepe ontginningen. De hierdoor ontstane kleiputten werden van 1970 tot 1983 gebruikt voor het storten van asbesthoudend afval van de Eternit-fabriek en huisvuil uit de stad Antwerpen.

De [actiegroep Red Onze Kleiputten](#) tekende echter bezwaar aan tegen de vergunning. Volgens haar is de sanering in omvang zwaar overdreven 'om te kunnen voldoen aan een deal met Lantis rond de berging van vervuilde Oosterweelgronden'.

LIMBURG

As

In As wordt de site van het oude station volgend jaar heringericht. [Oude treinstellen krijgen tweede leven](#).

OOST-VLAANDEREN

Gent: verleden, heden en toekomst van de beluiken

Geen stad in Vlaanderen is zo gekend voor haar 'beluiken' als Gent.

In 1845 telde Gent 427 straten met 14.372 gebouwen, kerken, molens, magazijnen,... inbegrepen. 3586 huizen bevonden zich in de 'beluiken' terwijl de telling ook 226 bewoonde kelders. Het is duidelijk dat dit de sanitaire toestand niet ten goede kwam, en tijdens de 19de eeuw teisterden epidemieën de stad (zoals een zware cholera-epidemie in 1832). In 1860 woonde nog 17% van de Gentenaren in beluiken. In 1890 waren er 651 beluiken, met in totaal 8038 huizen waarin 29.181 arbeiders verbleven, 14% van de bevolking.

Vandaag telt de stad no 131 beluiken die een belangrijk erfgoed vormen.

De Gentse stadsdienst Archeologie en Monumentenzorg stelde zich de vraag:

[Hoe kunnen we de beluiken, die we als woonvorm blijven waarderen in Gent, aanpassen aan de huidige woon- en comforteisen?](#) En hoe kunnen we dat

doen zonder hun essentie aan te tasten?

WEST-VLAANDEREN

Scheepswrakken kuisen ...

Nu is in de Noordzee [de opkuis bezig van het beschermde wrak van het Britse stoomschip Kilmore](#), dat in 1906 zonk na een aanvaring met een ander schip.

AANGEBODEN

Drukkerij

Men biedt de volledige installatie aan van een kleine drukkerij, die ook een lokaal krantje uitgaf, zowel de persen als het toestel voor semi-manuele sortering/samenstelling van de krant met verschillende katernen.

Belangstellenden, musea... [geven ons een seintje](#), dan brengen we hen wel in contact met de aanbieder.

IN MEMORIAM

Roland Baetens

Op 21 april 2022 overleed emeritus professor Roland Baetens (°03.12.1935).

Aanvankelijk had hij grote belangstelling voor de zeevaart in de 17e eeuw, voornamelijk de kaapvaart. Daarna richtte hij zich op de economische geschiedenis van ons land en van onze stad, om tenslotte te eindigen bij de geschiedenis van het industriële erfgoed van stad en streek. Hij was gewoon hoogleraar aan de UFSIA tot 2000.

Een laatste publicatie waar hij hard aan werkte en die hij nog hoopte af te maken, zal een 'unvollendete' blijven, want hij voltooide slechts enkele hoofdstukken. De steenbakkerijen van de Rupelstreek zullen op zoek moeten gaan naar een historicus die zijn opgestarte onderzoek en werk verder zal zetten en beëindigen.

Guido De Dijn

Op 26 april 2022 overleed Clemens Guido De Dijn (°02.09.1940)

Guido De Dijn was gewezen adviseur cultureel erfgoed van de provincie Limburg, werkend lid van de Koninklijke Commissie Monumenten en Landschappen, voorzitter van ICOMOS Vlaanderen & Brussel, stichtend lid van Monumentenwacht Vlaanderen & lid van de Raad van Beheer en gastdocent 'Beheer bouwkundig &

landschappelijk erfgoed' aan de Artesis Hogeschool en Universiteit Antwerpen. Hij lag ook einde van de jaren 1970 aan de basis van de werking rond industrieel erfgoed in Limburg en van de initiatieven die toen samen met Nederlands-Limburg genomen werden.

VERENIGD KONINKRIJK

Golfplaten

Wij houden het nog altijd bij vrij traditioneel industrieel erfgoed en vergeten een reeks sporen. In Groot-Brittannië heb je de '[Corrugated Iron Appreciation Society](#)' die zich inzet voor behoud en herwaardering van golfplaten...

NEDERLAND

Vlas in Nederland

Vlas werd geteeld van Zuid-Portugal tot in de Baltische landen. Ook in Nederland getuigen heel van sporen van de vlasteelt en -verwerking. Een boeiend museum even over de grens, in het westen van Noord-Brabant, is het [Nationaal Vlasserij-Suikermuseum](#) in Klundert (Moerdijk).

Het werd in 2002 geopend en is gevestigd in een gerestaureerde boerderij, en heeft twee afdelingen, vlas en suiker (waarmee cichorei bedoeld wordt). Het wordt volledig beheerd door vrijwilligers, die intussen ook al wat ouder worden. [Miranda is met haar 55 jaar één van de jongste vrijwilligsters van het museum](#), en is er al twaalf jaar actief.

LETLAND

Riga ondersteunt private museuminitiatieven

Uit verschillende Europese studies bleek dat alhoewel door de overheid gesteunde musea en erfgoedsites het sinds het begin van de pandemie niet gemakkelijk hebben gehad, terwijl particuliere musea en erfgoedinitiatieven in 2021 het zwaarst te hebben geleden,

[De stad Riga wil daarom financiële steun verlenen aan particuliere museuminstellingen in de Letse hoofdstad](#). Het is de bedoeling particuliere verzamelaars en ondernemers aan te moedigen de oprichting van een particulier museum te overwegen en de beschikbaarheid en het aanbod van dergelijke instellingen in Riga te verrijken. Daarvoor werd een financieringswedstrijd georganiseerd om cultureel ondernemerschap te stimuleren. Tot het eind van het jaar zal financiering beschikbaar zijn voor projecten.

EUROPA

Herbestemming industrieel erfgoed

In het kader van de webinarreeks "Verhalen delen" organiseerden Europa Nostra, de Architects' Council of Europe en Eurocities namens het consortium 'Cultural Heritage in Action' op 4 april het webinar ["Adaptief hergebruik van \(industriële\) gebouwen met een geschiedenis"](#). Het webinar bracht meer dan 120 deelnemers uit heel Europa samen en bood een platform om standpunten en goede praktijken uit te wisselen en de belangrijkste uitdagingen in verband met het adaptief hergebruik van (industriële) cultureel erfgoed aan te pakken. Het volledige webinar van bijna twee uur [is beschikbaar op Youtube](#)

European Heritage Volunteers

De [European Heritage Volunteers](#) is een organisatie die op verschillende plaatsen in Europa voor jonge erfgoedprofessionals educatieve en praktische kampen organiseert.

Van 16 juli tot 30 juli 2022 loopt in Duitsland een industrieel erfgoedproject "[Conservation works at mining water systems & technical artefacts](#)" in de Ehrenfriedersdorf tin Mijn, één van de sites van het Erzgebirge in Saksen, door UNESCO erkend als Werelderfgoed.

Het project wordt gezamenlijk georganiseerd door European Heritage Volunteers in samenwerking met het Saksische Ministerie voor Regionale Ontwikkeling / Saksische Rijksdienst voor Monumentenzorg, de Verein Welterbe Montanregion Erzgebirge, het Besucherbergwerk Zinngrube Ehrenfriedersdorf en de stad Ehrenfriedersdorf.

De deelnemers zullen meewerken aan de uitvoering van dringend noodzakelijke conserveringswerkzaamheden aan de houten elementen van de Röhrgaben-kanaalsysteem, waarbij zij zullen helpen beschadigde delen van de structuur van het watersysteem te beveiligen en te herstellen.

Andere werkzaamheden brengen de deelnemers ondergronds naar de tunnels van de bezoekersmijn. Daar zullen zij deelnemen aan conserveringswerkzaamheden aan historische locomotieven en wagons die werden gebruikt voor verplaatsing van de mijnwerkers en ertstransport over de rails van de mijn. De werkzaamheden zullen worden begeleid door personeel van het museum dat belast is met de conserveringswerkzaamheden in de bezoekersmijn.

's Avonds en tijdens het weekend krijgen de deelnemers theoretische lessen, o.m. over het UNESCO werelderfgoed.

Om te solliciteren, wordt de kandidaten gevraagd een e-mail te sturen met hun CV + foto en motivatiebrief naar info@heritagevolunteers.eu

The 7 Most Endangered

Als u weet heeft van belangrijk erfgoed in Europa dat wordt bedreigd - zoals een historisch monument of een ensemble van historische monumenten, een archeologische site, een gebedshuis, een industrieel complex, een historische tuin, een museum, een roerend of een immaterieel erfgoed - nomineer het dan voor het 7 meest bedreigde programma 2023 en doe mee aan onze inspanningen om ons erfgoed te redden!

Het [The 7 Most Endangered Programme](#), dat in 2013 van start is gegaan en momenteel zijn 7e editie beleeft, is een campagne van het maatschappelijk middenveld om het bedreigde erfgoed van Europa te redden. Het programma zorgt voor bewustmaking, maakt onafhankelijke beoordelingen door deskundigen, doet aanbevelingen voor actie en probeert steun te verwerven om de geselecteerde bedreigde sites te redden. Vermelding op de lijst van de 7 meest bedreigde sites fungeert vaak als katalysator voor positieve verandering en als stimulans voor het mobiliseren van de nodige publieke of particuliere steun. Bovendien biedt het programma voor de 7 meest bedreigde locaties de mogelijkheid om een erfgoedsubsidie van de EIB te ontvangen van maximaal 10.000 euro om een begin te maken met de uitvoering van acties, studies of bijstandsmaatregelen voor de bedreigde locatie.

Het programma 7 meest bedreigde sites wordt beheerd door Europa Nostra - de Europese spreekbuis van het maatschappelijk middenveld die zich inzet voor het culturele en natuurlijke erfgoed - in samenwerking met het Instituut van de Europese Investeringsbank (EIB-Instituut). Het wordt ook gesteund door het programma Creatief Europa van de Europese Unie.

[Indienen van dossiers kan nog tot 15 september.](#)

Wij dienden indertijd de kolenwasserij van Beringen in voor The 7 Most Endangered. Ze werd opgenomen in de shortlist, [maar haalde jammer genoeg niet de definitieve lijst.](#) Toch leidde opname in de shortlist tot een mentaliteitswijziging in het voordeel van behoud

